
Profesor Stich nacházel odpovědi na dnešní otázky v minulosti

Profesor Stich nacházel odpovědi na dnešní otázky v minulosti

„Úkolem vědce je působit na celou společnost a snažit se jí předat to, co poznal,“ přibližuje odkaz profesora Alexandra Sticha jeho žačka a následovnice Mgr. Alena A. Fidlerová, Ph.D. Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK si připomíná 10. výročí úmrtí této velké osobnosti české bohemistiky kolokviem a doprovodnou výstavou.

Proč jste se rozhodli uspořádat kolokvium na počest profesora Sticha?

Profesor Stich sice na Filozofické fakultě UK působil relativně krátce, jen třináct let, protože před sametovou revolucí zde nemohl být z politických důvodů zaměstnán, za tu dobu ale stačil ovlivnit více lidí než většina jiných. Patřil totiž tehdy k nemnohým, kdo systematictěji pracovali se studenty a v zájmu studentů, kdo si cílevědomě vytvářeli cosi jako svou vlastní „školu“. Jako jeden z mála se pokoušel už začátkem devadesátých let získávat větší projekty, na nichž by mohli studenti pracovat v týmu s ostatními studenty a pedagogy. Tímto způsobem se mu podařilo zaujmout i řadu studentů, kteří by se jinak možná věnovali zcela jiné odborné oblasti, a získat je pro své téma.

Profesor Stich se zaměřil především na češtinu střední doby a národního obrození. Co čeština těchto období může přinést dnešním studentům, kteří žijí v naprosto jiném světě?

K jazyku a literatuře střední doby se profesor Stich dostal přes národní obrození. Když se jím totiž začal zabývat podrobněji, zjistil, že o něm dosud málo víme a že se o něm traduje celá řada mýtů, které je obtížné ověřit. Uvědomil si, že vývoj češtiny v 19. století nemůžeme pochopit, aniž bychom věděli, co mu předcházelo. Jakmile si totiž začneme klást hlubší otázky o čemkoliv v současném světě, musíme se nutně také obrátit do minulosti, protože tam tkví kořeny toho, co prožíváme dnes.

Profesor Stich vystupoval proti tradičnímu pojetí tzv. doby temna. Tvrdil, že tato představa není založena na důkladné práci s prameny. Napomohl tomu, že dnes se na tuto oblast zaměřuje více pozornosti?

Situace se sice zlepšuje, ale stále ještě chybí řada základních příruček. Každého bohemistu naplní smutkem, když přijede například do Německa a vidí, že ve fondech místních knihoven je k dispozici široká nabídka základních slovníků a dalších standardních kompendií k jednotlivým germanistickým subdisciplínám. Nic takového pro češtinu neexistuje. Od smrti profesora Sticha vyšly sice některé odborné práce a edice textů a vzniká Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny, která přináší alespoň základní informaci o tehdejší lexikální bohatství, to ale k dobré znalosti dobové češtiny a české literatury stále nestačí. I když se databáze dále rozvíjí, nelze ji považovat za plnohodnotnou náhradu slovníku, který by zachycoval toto chybějící čtvrttisíciletí vývoje českého jazyka a na jehož potřebu profesor Stich velmi často upozorňoval.

My se podle svých sil také snažíme pokračovat v tom, co profesor Stich se svými žáky v devadesátých letech začal, především ve výzkumu češtiny doby střední a v soupisu rukopisů sedmnáctého a osmnáctého století, který, doufám, bude časem sloužit jako materiálová základna pro zkoumání nejen českojazyčné tvorby této doby.

Aby bylo možné tyto texty důkladně studovat, je třeba ovládat němčinu a latinu a nespolehat jen na české prameny. Alexandr Stich byl přesvědčen, že každý bohemista by měl tyto jazyky umět alespoň pasivně a navíc ovládat i některé slovanské jazyky. Myslíte, že i v tomto smyslu se bohemistika posunula?

Pan profesor říkal, že bohemistika by se měla latinizovat, germanizovat, historizovat a slavizovat. Obávám se, že dnes by velký důvod k radosti neměl. Podle mých zkušeností je na bohemistice poměrně málo studentů, kteří umějí německy, natož latinsky. Myslím, že je to velký problém, protože i když je angličtina vědecká lingua franca a v zásadě se s ní skoro všude domluvíte, stále zůstáváme součástí středoevropského kulturního okruhu a velká část starší i recentní odborné literatury, zvláště pro diachronně zaměřené bohemisty, je dostupná jen v němčině.

Neměli bychom zapomenout ani na to, že se v této zemi literatura po velmi dlouhou dobu pěstovala ve třech jazycích, takže aby bohemista získal kompletní informaci z dobových pramenů, nemůže prostudovat pouze jejich třetinu.

Doktor Martin C. Putna řekl, že profesor Stich byl sokratovský typ učence, který na své žáky silně působil mluveným projevem. V čem byl pro vás jako pedagožku inspirací?

Pokud se profesor Stich domníval, že je důležité, aby jeho názor posluchači přijali a aby se s ním ztotožnili, dokázal vystupovat velmi emotivně, naléhavě a dost pateticky, ale zároveň tak, že to studenti v naprosté většině případů akceptovali a neměli pocit, že přehání. Myslím si, že my jako generace jeho žáků neumíme být takto patetičtí, protože jsme byli vychováni v minulém režimu plném falešného patosu, kterému nikdo nevěřil. Proto se snažíme podvědomě vystupovat velmi umírněně. Myslím ale, že určitá míra patosu je nutná, aby si studenti naše myšlenky zapamatovali. A protože mně samotné to většinou moc nejde, čerpám často odvahu právě ze vzpomínky na rétorický styl Alexandra Sticha.

Byl to možná také způsob, jakým se profesor Stich snažil zaujmout pro své často provokativní názory...

Profesor Stich nikdy nepřijímal žádné konvenční názory, vždy přicházel s názorem vlastním, který býval velmi často originální a neshodoval se s většinovým míněním, často dokonce ani s tím převažujícím mezi odbornou či vzdělanou veřejností. Nepodléhal dobovým trendům a vždy měl své názory dobře promyšlené a podložené. Často se stávalo, že jsme s ním nesouhlasili, a dokonce jsme se s ním i pohádali, ale nezlobil se na nás, pokud jsme jeho názor nepřijali. Důležité bylo především to, že se o problémech mluvilo a že nám zůstaly v povědomí. Ostatně, od té doby se mi několikrát stalo, že jsem mu zpětně musela dát za pravdu.

Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK pořádá ve dnech 7. a 8. března kolokvium s názvem [Pelicanus vivificans: Pocta žáků Alexandru Stichovi](#). Vernisáž doprovodné výstavy *Alexandr Stich 1934–2003* se uskuteční ve čtvrtek 7. března od 17.30 ve foyer hlavní budovy Filozofické fakulty (nám. Jana Palacha 2).

[Program](#)